

'השולחנות העגולים' שיח תלת-מגזרי בישראל

ממאה ושש עשרה מדינות, ובכללן מאה ושמונה חברות המדורגות בין חמש מאות החברות הגדולות בעולם. מיזם זה פונה למגזר העסקי על מנת שיתאים את פעילותו למסמך עשרת העקרונות האוניברסאליים שנוסח באו"ם, ובו נדונו בין השאר זכויות האדם, זכויות העובדים, הגנת הסביבה ופעילות נגד שחיתות. מטרת המיזם הינה קביעת כללים הוגנים ויצירת יתרונות לכל הצדדים בטווח הארוך.

שותפות מדינתית תלת-מגזרית ראויה לציון מתקיימת באירלנד. מאז שנת 1987 חתמה הממשלה שם על חמישה הסכמים, אשר זכו לכינוי "שותפות חברתית" "Social Partnership". תחילה נחתם הסכם עם איגודי העובדים, ובשלב מאוחר יותר עם ארגוני המגזר השלישי אשר ייצגו קשת רחבה של נושאים ואינטרסים. במהלך השנים מסרה ממשלת אירלנד את תפקיד הכנת התחזית הכלכלית, אשר על בסיסה מוכן התקציב, למועצה הלאומית לכלכלה ולרווחה (NESC). במועצה חברים מאז שנת 1996 נציגי המגזרים השונים, כאשר היו"ר נבחר על ידי הממשלה ושלושים החברים האחרים נבחרים על ידי המגזרים השונים.

דוגמה מובהקת לשותפות מדינתית דו-מגזרית היא קנדה, אשר בשנת 2000 הוציאה לדרך את ה"Voluntary Sector Initiative", מיזם בן חמש שנים, אשר מטרתו הייתה חיזוק המגזר השלישי בקנדה ושיפור הקשר בין המגזר השלישי ובין הממשלה ועלותו עמדה על כ-100 מיליוני דולרים. במסגרת יוזמה זו התקיימו שישה "שולחנות עגולים" אשר עסקו בכתיבת אמנה בין הממשלה ובין המגזר השלישי, ביצירת מודעות למגזר, בפיתוח יכולות המידע והטכנולוגיה בקרבם וכן בנושאי התנדבות ואסדרה. תוצרי היוזמה היו משמעותיים ביותר, ועיצבו מחדש את תפיסת המגזר השלישי בקנדה ואת מערכת יחסיו עם הממשלה ועם המגזרים האחרים. בין לקחי התהליך התקבלה התובנה כי התהליך עצמו חשוב לא פחות מתוצריו.

שותפות תלת-מגזרית בישראל

מלחמת לבנון השנייה המחישה ביתר שאת את תהליך ההיחלשות של המדינה כספקית הבלעדית של שירותים ציבוריים לאזרחיה מחד גיסא, ואת עליית כוחם של המגזר השלישי ושל המגזר העסקי המעורב והתורם לחברה, מאידך גיסא. ואולם בתחילת שנת 2006, עוד קודם שרעמו התותחים בגבול הצפון, החלו משרד ראש הממשלה בהובלת מנכ"ל המשרד, מר רענן דינור, האגף לתכנון מדיניות בראשות מנהל האגף, מר אהוד פראוור והיועץ לפיתוח תהליכים אסטרטגים, מר גל אלון, בהדברות עם המגזרים השונים ובניסיון ליצור מסגרת שיח חדשה.

בשל אירועי המלחמה הבשיל התהליך במהירות ובמשנה תוקף והגיע בחודש פברואר 2008 לכלל החלטת ממשלה מס' 3190. במסמך המדיניות שאימצה הממשלה הוכר הצורך בחיזוק שיתוף הפעולה ובביסוס מערכת היחסים בין הממשלה, החברה האזרחית והמגזר העסקי הפועל להשגת מטרת ציבוריות, מתוך שמירה על עצמאותם.

בהחלטת הממשלה נקבע, בין השאר, כי "משרדי ממשלה יקיימו שיח מתמשך עם ארגונים ללא כוונת רווח וגורמים בקהילה העסקית התורמים להשגת מטרת ציבוריות... לרבות במסגרת מספר קבוצות דיון". הממשלה

רון קידון

בשנה האחרונה מתנהל בשקט והרחק מקולות הסערה הפוליטית והסערה הפיננסית תהליך מרתק, חשוב ובעל פוטנציאל עצום לחברה הישראלית. מדובר בניסיון ליצור מסגרת שיח משמעותית בעבור שלושת המגזרים: המגזר הראשון – הממשלתי, המגזר השני – העסקי והמגזר השלישי – מגזר הארגונים ללא כוונת רווח וארגוני ההתנדבות.

מסגרות כאלה של שיח ושיתוף פעולה בין-מגזרי הוקמו ברחבי העולם כחלק מן התפיסה כי מגזר אחד, אף אם הינו המגזר הממשלתי, אינו מסוגל להתמודד לבדו עם הבעיות שמציב העולם המודרני. התרחבות תופעת הגלובליזציה, ירידת כוחה של המדינה ואבדן מעמדה כשחקן כמעט בלעדי בשדה הפעולה החברתי-כלכלי, הסגת מדינת הרווחה מחד, ועליית כוחם של המגזר השלישי ושל החברה האזרחית מאידך, כל אלה יחדיו יצרו מאזן כוחות חדש תלת-מגזרי, והביאו להתפתחות מודלים שונים של שיתוף פעולה בין-מגזרי.

שותפויות בין-מגזריות

השותפויות הבין-מגזריות עשויות להתקיים ברמות שונות, הן מבחינת היקף המשתתפים, הן מבחינת היקף הנושאים והן מבחינת היקף המטרות שאותן מבקשות שותפויות אלה להשיג. נוצרות שותפויות ברמה הגלובלית, ברמה האזורית וברמת המדינה: שותפויות תלת-מגזריות, שותפויות דו-מגזריות וכן שותפויות מקומיות תוך-מדינתיות.

דוגמא לשותפות ברמה העולמית הינה ה-Global Compact של האו"ם, המיזם האזרחי הגדול בעולם, ובו משתתפות למעלה משלושת אלפים חברות

עד לאחרונה שימש כראש רשות התאגידים במשרד המשפטים, כיום, שותף במשרד עו"ד ומנהל את חברת ארגונים - המרכז לפיתוח ולהעצמת ארגונים בע"מ. בעל תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת תל אביב, ובעל תארים שניים בהצטיינות במשפט ציבורי מאוניברסיטת תל אביב ומאוניברסיטת Northwestern.

‘מנהיגות אזרחית’ היא בין יוזמי השולחנות העגולים, ומשתתפת קבועה בהם. ‘מנהיגות אזרחית’ מייצגת את ארגוני המגזר השלישי והאינטרסים של המגזר בדיונים שנערכים במסגרתם. לאחרונה הניחה ‘מנהיגות אזרחית’ על סדר היום את מסמך “חסמים ותשתיות בחסר הפוגמים במיצוי הפוטנציאל של ארגוני המגזר השלישי בישראל”.

הטילה על משרד ראש הממשלה בשיתוף מספר משרדים נוספים לפעול לקיומו של שיח זה באופן שיאפשר שמיעת מגוון דעות ויאפשר לגורמים המעוניינים בכך ליטול בו חלק. עוד נקבע כי מסגרת שיח אחת תעסוק בסוגיות הנוגעות ליחסי המגזרים – זהו “השולחן העגול הממשקי” – ואילו מסגרות נוספות יעסקו בסוגיות שבתחום פועלם של משרד החינוך, משרד הרווחה והשירותים החברתיים והמשרד להגנת הסביבה – אלה הם “השולחנות הנושאים”.

כמהלך ראשון לניהול השיח קיים משרד ראש הממשלה הליך היועצות עם מספר גורמים, ובכלל זה צוות של שלושה אנשי אקדמיה – פרופ' יצחק גל-נור, פרופ' בני גידרון וד"ר ניסן לימור – וזה גיבש בשיתוף עם הממשלה מסמך מסגרת ובו כללי יסוד להתנהלות השיח, והמליץ על רשימת משתתפים בשולחן העגול הממשקי המכונן.

השלב הבא בניהול השיח הבין-מגזרי היה איתור גורם מפעיל לשולחן העגול, אשר ישמש כ-Facilitator בין היתר מתוך התפיסה, כי על הממשלה כצד בשיח, להימנע מניהול השיח באופן ישיר, ומתוך הרצון לשתף את המגזרים השונים גם בהליכי תכנון השיח ובביצועו. במכרז סגור שערך משרד ראש הממשלה נבחרה חברת ‘שיתופים’ בראשות המנכ"ל מר שלמה דושי. כותב שורות אלה משמש מנהל הצוות מטעם חברת שיתופים וד"ר בת חן וינהבר מהמכון לזימות בבית ברל היא היועצת המקצועית של הצוות. לאחר הזכייה במכרז חברה גם אלכ"א אל שיתופים, והיום השולחן מופעל במשותף על ידי שני הגופים.

לאחר מאות שעות חשיבה, תכנון והכנה של צוות שיתופים-אלכ"א יחד עם אנשי האגף לתכנון מדיניות במשרד ראש הממשלה, ובסד זמנים כמעט בלתי אפשרי, התכנס השולחן העגול הממשקי המכונן בסוף חודש יולי 2008 בנוכחות ראש הממשלה. ראשוניותו של המעמד היה בכך שכינס יחדיו, לראשונה במסגרת פורמאלית, ראשי ארגונים חברתיים קטנים כגדולים עם פילנתרופים ומנהלי תאגידים גדולים במעמד ראש הממשלה ובהשתתפות מנכ"לים ופקידות גבוהה של משרדי ממשלה שונים. מטרתם המשותפת של כל המתכנסים הייתה שיפור הקשר בין שלושת המגזרים מתוך לימוד הדדי של הצרכים והאילווצים של כל צד. רגע היסטורי זה, אף אם היה טקסי ברובו, סימל את תחילתה של דרך חדשה.

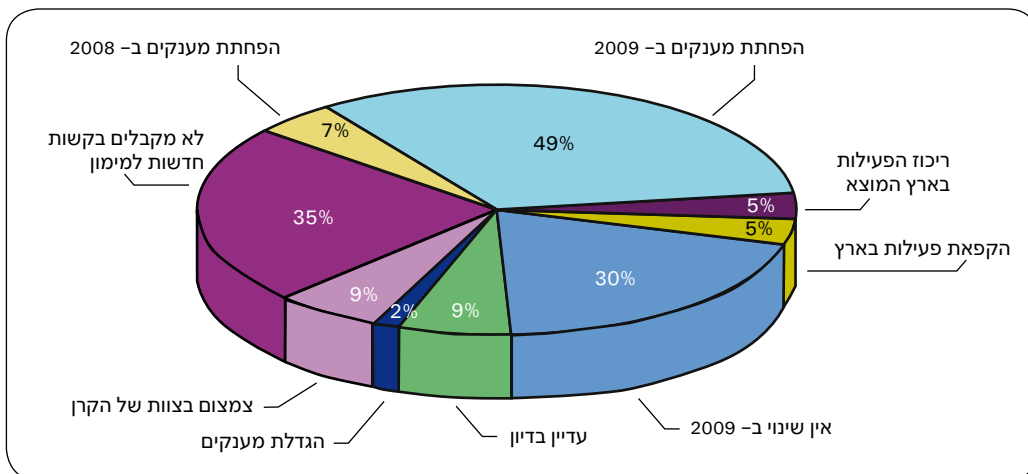
השולחן המכונן אמור בין השאר לפתח כללי שיח, ולהסדיר את אופן קביעת הרכב השולחן הממשקי הקבוע, מתוך הבטחה שבפעילות השולחן ישותפו ארגונים מגוונים. על השולחן המכונן לקבוע גם את תנאי הסף להשתתפות בדיוני השולחן הממשקי, את אופן קביעת יושבי הראש של

הדיונים ואת סדר היום וסיווג הנושאים שיועלו בו לדיון. מבין חברי השולחן העגול נבחרו תשעה חברים, שלושה מכל מגזר, הם הצוות המצומצם שזכה לכינוי “צוות התשעה”. תפקיד הצוות להכין את הדיונים ואת טיוטות המסמכים אשר יועלו לדיון בשולחן העגול. צוות זה הכין את המפגש השני של השולחן העגול שהתקיים בסוף חודש ספטמבר 2008. בכינוס זה כבר הועלתה לדיון טיוטת המסמך הקובע את כללי השיח העתידי ואת נהליו, אשר חלקו אושר ולחלקו הוספו הערות ותיקונים.

השולחן העגול אמור לשוב ולהתכנס בחודש דצמבר, ובכינוס זה אמור לעלות לדיון המסמך הסופי של השולחן המכונן, אשר יחד עם מסמך המסגרת הראשון הוא אמור להיות המסמך היסודי של השיח התלת-מגזרי, וניתן יהיה לכנותו “תקנון השולחנות העגולים”. מועד כינוס נוסף של השולחן העגול המכונן נקבע לחודש ינואר 2009, ובו אמורים לעלות על סדר היום נושאי מהות.

לסיכום נוסף ונאמר, כי אם הייתה זו מלחמת לבנון השנייה אשר שימשה זרז לקידום השיח התלת-מגזרי, הרי שהמשבר הכלכלי והפיננסי העולמי, אשר פגיעתו מטילה צל כבד גם על הפעילות הכלכלית והחברתית במדינת ישראל, הינו מבחן ראשון ליכולת המגזרים – הממשלתי, העסקי והחברתי – ליצור שיתוף פעולה חדש מתוך שיח ושותפות לטובת החברה והכלכלה בישראל. לאור התפתחות השיח עד כה, הן מבחינת הצורה והן מבחינת התוכן, ולאור מידת ההסכמות הגבוהה בין השותפים לו, ניתן לומר במידה מסוימת של ביטחון, כי מול ענני התחזיות השחורות המתגודדים מכל עבר, דווקא מהשולחנות העגולים יכול לצאת מסר של תקווה. ●

האם המצב הכלכלי הנוכחי משפיע על עבודת הקרן בישראל?

מתוך ממצאי סקר שנערך בין חברי פורום הקרנות במהלך המחצית הראשונה של נובמבר 2008